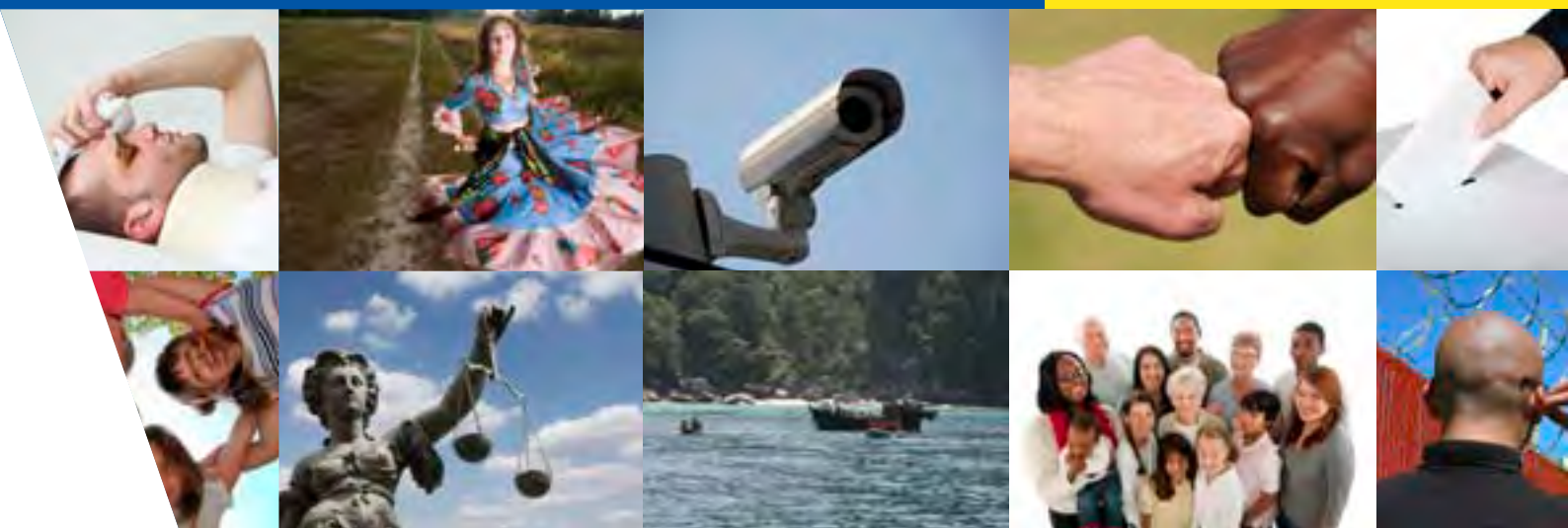

HIGHLIGHTS

Prawa podstawowe: kluczowe wydarzenia prawne i polityczne w 2010 r.

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

**w przypadku pytań dotyczących niniejszego tłumaczenia
należy zwrócić się do wersji angielskiej, francuskiej
i niemieckiej, które są autentycznymi i oficjalnymi
wersjami dokumentu.**

***Europe Direct to serwis, który pomoże Państwu
znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej***

**numer bezpłatny infolinii (*):
00 800 6 78 9 10 11**

(*) Niektórzy operatorzy telefonii komórkowej nie udostępniają poldczeń z numerami 00 800
lub pobierają za nie opłaty.

Zdjęcia (okładka i wewnątrz): © iStockphoto

Więcej informacji o Unii Europejskiej można znaleźć w portalu Europa (<http://europa.eu>).

FRA - Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej
Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wiedeń – Austria
Tel.: +43 (0)1 580 30 - 0
Fax: +43 (0)1 580 30 - 691
Email: info@fra.europa.eu
fra.europa.eu

Dane katalogowe znajdują się na końcu niniejszej publikacji.
Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2011

ISBN 978-92-9192-691-6

doi:10.2811/23238

© Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2011
Powielanie materiałów dozwolone pod warunkiem podania źródła.

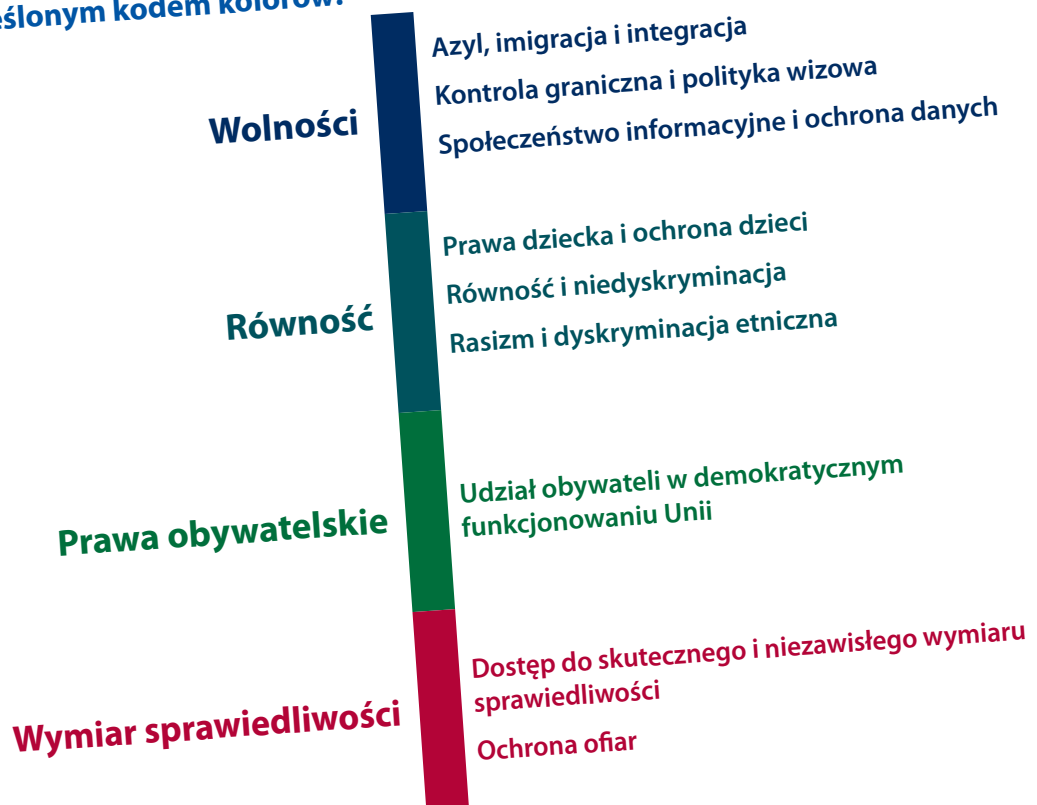
Printed in Luxembourg by Imprimerie Centrale

PRINTED ON ELEMENTAL CHLORINE-FREE BLEACHED PAPER (ECF)

**Prawa podstawowe:
kluczowe wydarzenia prawne
i polityczne w 2010 r.**

**Tegoroczne podsumowanie raportu FRA
obejmuje swym zakresem kilka tytułów
z Karty Praw Podstawowych UE, posługując
się określonym kodem kolorów:**

W niniejszym podsumowaniu wyszczególniono wybrane najważniejsze kwestie ze sprawozdania rocznego na 2011 r. Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz nawiązano, w ramach po prawej stronie, do odpowiednich publikacji FRA z 2010 r., które są dostępne na stronie internetowej Agencji pod adresem fra.europa.eu.

Sprawozdanie roczne na 2011 r. dotyczy wyzwań i osiągnięć w obszarze praw podstawowych, które odnotowano w okresie od stycznia do grudnia 2010 r. (zob. ramka z tekstem). Z analizy wydarzeń i działań w obszarze praw podstawowych zawartej w pełnej wersji sprawozdania wynika, że chociaż w roku 2010 r. zaszły ważne zmiany, nie ma powodów, aby popadać w samozadowolenie.

Różne kwestie z dziedziny praw podstawowych dotyczą Unii Europejskiej i należących do niej państw członkowskich, a w szczególności kwestie takie jak: utrzymujące się ekstremalnie ubóstwo i wykluczenie społeczne wspólnot romskich; pogarszające się warunki osób ubiegających się o azyl w niektórych państwach członkowskich; ciągle zmieniające się wyzwania związane z integracją migrantów; nowe zagadnienia w obszarze ochrony danych; przypadki naruszania praw dziecka; brak równości dotyczący wielu osób w życiu codziennym oraz utrzymujące się przypadki rasizmu i dyskryminacji; niedostateczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości i słabo rozwinięty system ochrony ofiar.

W świetle powyższych stwierdzeń nie jest zaskakujący fakt, że w roku 2010 Europejski Trybunał Praw Człowieka (ECHR) wydał 795 wyroków przeciwko 27 państwom członkowskim UE i krajowi kandydującemu Chorwacji. W 657 wyrokach Trybunał stwierdził co najmniej jeden przypadek naruszenia praw podstawowych (zob. tabela 1). Większość z tych przypadków nie wchodzi w zakres stosowania prawa UE. Należy jednak zauważyć, że sprawy sądowe stanowią jedynie „wierzchołek góry lodowej”, biorąc pod uwagę liczbę niezgłoszonych przypadków naruszeń praw podstawowych. Należy również położyć nacisk na międzynarodowe

Roczne sprawozdanie FRA Fundamental rights: challenges and achievements in 2010 (Prawa podstawowe: wyzwania i osiągnięcia w 2010 r.) koncentruje się na głównych obszarach tematycznych pracy Agencji w latach 2007-2012. Sprawozdanie podzielono na 10 rozdziałów, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii Romów i ich praw podstawowych w Europie.

Kwestia szczególnego zainteresowania: Romowie w UE – wdrażanie praw podstawowych

1. Azyl, imigracja i integracja
2. Polityka wizowa i kontrola graniczna
3. Społeczeństwo informatyczne i ochrona danych
4. Prawa dziecka i ochrona dzieci
5. Równość i niedyskryminacja
6. Rasizm i dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne
7. Uczestnictwo obywateli Unii Europejskiej w procesach demokratycznych na poziomie unijnym
8. Dostęp do skutecznego i niezależnego wymiaru sprawiedliwości
9. Ochrona ofiar
10. Międzynarodowe zobowiązania

W niniejszym 16-stronicowym podsumowaniu wyszczególniono wybrane kwestie ujęte w rocznym sprawozdaniu FRA na 2011 r. Pełna wersja, a także poszczególne rozdziały, można pobrać na stronie fra.europa.eu. Wszystkie źródła są dostępne na końcu każdego rozdziału głównego sprawozdania.

dowe zobowiązania w zakresie praw podstawowych, które UE i wchodzące w jej skład państwa członkowskie muszą przestrzegać, ponieważ prawo UE jest ściśle powiązane z międzynarodowymi przepisami dotyczącymi tych praw. W roku 2010 prawie wszystkie państwa członkowskie były monitorowane w ramach co najmniej jednego mechanizmu europejskiego (Rady Europy) i międzynarodowego (Organizacji Narodów Zjednoczonych) przewidzianego w traktatach. W 2010 r. państwa członkowskie UE zostały poddane kontroli w ramach ponad 50 raportom monitorującym związanym z najważniejszymi traktatami (zob. tabela 3 dotycząca międzynarodowych działań w zakresie monitorowania w 2010 r.).

UE w 2010 r.

Rok 2010 był pierwszym rokiem, w którym Unia Europejska działała na podstawie prawnie wiążącego własnego zbioru praw - Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Traktat z Lizbony, który wszedł w życie w dniu 1 grudnia 2009 r., stanowi nową podstawę prawną UE. Przewidziany w Traktacie dostęp do wymiaru sprawiedliwości i udział w demokracji obywateli UE będzie zwiększany w czasie. Chociaż oczywiste jest, że Karta praw podstawowych nie rozszerza kompetencji Unii, Parlament Europejski w rezolucji z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie sytuacji i efektywnego wprowadzania w życie praw podstawowych w Unii Europejskiej podkreślił potrzebę uwzględnienia Karty w procesach decyzyjnych i wdrażaniu przepisów prawnych. Mając na uwadze powyższe nowe ramy prawne, Komisja Europejska stwierdziła w opublikowanym jesienią 2010 r.

„Zainteresowania i oczekiwania ludzi związane z egzekwowaniem Karty są wysokie. Należy jednak zaznaczyć, że Karta nie dotyczy wszystkich sytuacji związanych z prawami podstawowymi, które są obszarem zainteresowania Unii Europejskiej. W 2010 roku Komisja otrzymała ponad 4000 listów od obywateli dotyczących praw podstawowych. Około 3/4 z nich poruszały przypadki wykraczające poza ramy kompetencji prawa Unii Europejskiej. To obrazuje powszechne niezrozumienie przesłania Karty i sytuacji, gdzie Karta może być wykorzystywana, a gdzie nie. [...] Karta jest stosowana wtedy, gdy brane są pod uwagę działania instytucji i organów Unii Europejskiej. W szczególności dotyczy to prac legislacyjnych Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji. [...] Karta dotyczy państw członkowskich tylko wtedy, gdy wprowadzają one w życie prawo Unii Europejskiej”

Komisja Europejska, 2010 Raport nt. Zastosowania Karty Praw Podstawowych UE, str. 3

komunikacie w sprawie strategii wdrażania praw podstawowych: „istnieją więc wszystkie elementy konieczne do prowadzenia ambitnej polityki w dziedzinie praw podstawowych” (COM(2010) 205 wersja ostateczna). Wszystkie instytucje UE podkreśliły i potwierdziły swoje zobowiązania dotyczące praw podstawowych w odpowiednich obszarach kompetencji w roku 2010.

Na przykład warto zauważyć, że od grudnia 2009 r. przy Radzie Unii Europejskiej działa nowo utworzona Grupa Robocza ds. Praw Podstawowych, Praw Obywatelskich i Swobodnego Przepływu Osób. W zakres zadań nowej grupy wchodzi wszystkie kwestie związane z prawami podstawowymi i obywatelskimi, w tym ze swobodnym przepływem osób, negocjacje w sprawie przystąpienia Unii do EKPC oraz działania następcze dotyczące sprawozdań Agencji Praw Podstawowych UE.

Rok 2010 wyróżnia się także w znaczący sposób, jako rok wejścia Unii Europejskiej na arenę międzynarodową w okresie postlizbońskim, po tym jak debaty otworzyły UE drogę do przystąpienia do dwóch międzynarodowych traktatów w sprawie praw człowieka, tj. Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC) Rady Europy i Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Tabela 1: Wyroki, w których Europejski Trybunał Praw człowieka stwierdził co najmniej jedno naruszenie praw podstawowych, z podziałem na kraj

Kraj	Wyroki, w których stwierdzono co najmniej jedno naruszenie
Austria	16
Belgia	4
Bułgaria	69
Cypr	3
Czechy	9
Dania	0
Estonia	1
Finlandia	16
Francja	28
Niemcy	29
Grecja	53
Węgry	21
Irlandia	2
Włochy	61
Łotwa	3
Litwa	7
Luksemburg	5
Malta	3
Holandia	2
Polska	87
Portugalia	15
Rumunia	135
Słowacja	40
Słowenia	3
Hiszpania	6
Szwecja	4
Wielka Brytania	14
Chorwacja	21
Ogółem	657

Źródło : ETPC, Roczny Raport 2010, Strasbourg, 2011

Azyl, imigracja i integracja

Sytuacja dotycząca przepływów migracyjnych i warunków przyjęcia migrantów

Odnotowano pewne trudności związane z zapewnieniem odpowiednich warunków przyjęcia osobom ubiegających się o azyl na przykład w przypadku Belgii, Grecji i Włoch. W takiej sytuacji państwa przyjmują często środki mające na celu ograniczenie ogólnej liczby osób ubiegających się o azyl, co z kolei może mieć negatywny wpływ na normy w zakresie ochrony. Ponadto ich warunki życia mogą stać się trudne, na przykład z powodu problemów związanych z przeludnieniem. Dotyczy to Grecji, która została skrytykowana przez różne organy międzynarodowe, w tym przez funkcjonujący przy Radzie Europy Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu. Przepływy migracyjne stanowiły dla Grecji znaczące obciążenie: w 2009 r. około 75% wszystkich aresztowań nielegalnych migrantów na granicy lądowej UE miało miejsce w Grecji, a w 2010 r. – prawie 90%. Należy przy tym zauważyć, że realizacja greckiego systemu przyzna-

Najważniejsze kwestie w obszarze polityki azylowej, imigracji i integracji:

- przepisy dyrektywy w zakresie (2004/83/WE) kwalifikowalności do statusu uchodźcy, jego przyznawania i odbierania zostały objaśnione w wyrokach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej;
- państwa członkowskie na zewnętrznych granicach UE miały trudności z zagwarantowaniem praw podstawowych w przypadku wzmożonych napływów migracyjnych, w szczególności w odniesieniu do warunków pobytu w ośrodkach detencyjnych nielegalnych migrantów;
- przeniesienia do Grecji osób ubiegających się o azyl przeprowadzane na podstawie rozporządzenia Dublin II (343/2003/WE) zostały zawieszane, aby nie zagrażały prawom podstawowym osób objętych przeniesieniem;
- warunki, w jakich nielegalni migranci przebywają w ośrodkach detencyjnych, w tym migranci, których wnioski o azyl odrzucono, podważają prawa podstawowe;
- praktyki w zakresie ochrony stosowane w ramach umów o readmisji wzbudzają zastrzeżenia odnośnie do zasady non-refoulement;
- większa liczba państw członkowskich wprowadziła wymogi związane z integracją, jako warunek przyznania zezwoleń na stały pobyt;
- kilka państw członkowskich omówiło kwestię przyznawania migrantom praw politycznych o szerszym zakresie.

PUBLIKACJE FRA

Access to effective remedies: The asylum-seeker perspective (Dostęp do skutecznych środków prawnych: punkt widzenia osoby ubiegającej się o azyl), wrzesień 2010 r.

The duty to inform applicants about asylum procedures: The asylum-seeker perspective (Obowiązek informowania aplikantów o procedurach azylowych: punkt widzenia osoby ubiegającej się o azyl), wrzesień 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_asylum-seekers_en.htm

wania azylów i zarządzania migracjami rozpoczęła się niedawno, a możliwości patrolowania granic, stosowania środków detencyjnych i przyjęcia migrantów są ograniczone. W związku z powyższym niektóre państwa członkowskie zdecydowały się zawiesić tymczasowo przenoszenie osób ubiegających się o azyl do Grecji.

Najważniejsze kwestie dotyczące procedur powrotu – zatrzymywanie migrantów

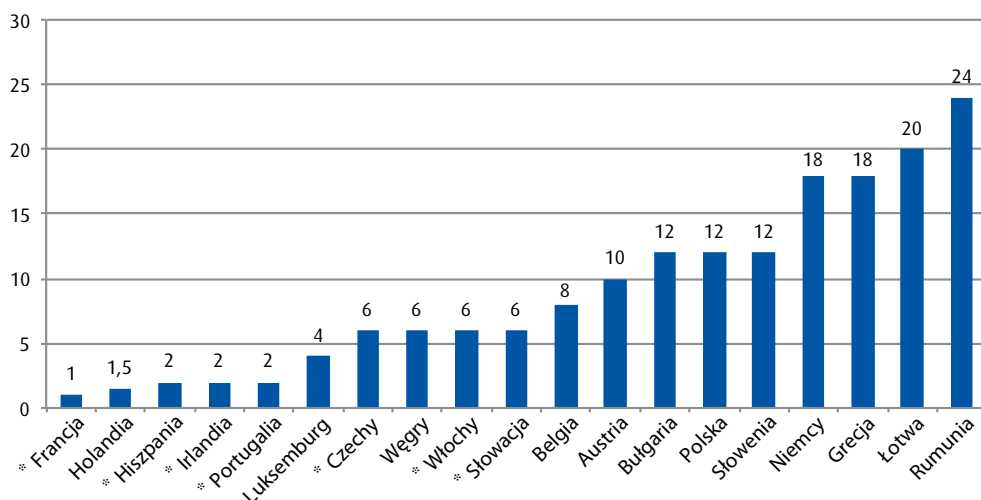
W 2010 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał Rumunię, Grecję i Maltę odpowiedzialnymi za bezprawne zatrzymywanie i nieludzkie traktowanie nielegalnych migrantów i osób ubiegających się o azyl. Jest to sygnał, że traktowanie migrantów w przypadku zatrzymywania i powrotów pozostaje wrażliwym punktem w obszarze praw podstawowych. W dyrektywie w sprawie powrotów (2008/115/EC) przewiduje się maksymalny okres zastosowania środka detencyjnego wynoszący sześć miesięcy, który pod pewnymi warunkami może zostać przedłużony łącznie do 18 miesięcy. Transpozycja dyrektywy ma zostać zakończona do grudnia 2010 r. Zgodnie ze stanem na listopad 2010 r. osiem państw członkowskich UE (Cypr, Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Malta, Szwecja i Wielka Brytania) nie

PUBLIKACJA FRA

Detention of third-country nationals in return procedures (Zatrzymywanie obywateli państw trzecich w ramach procedur dotyczących powrotu), wrzesień 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_detention_en.htm

Rys. 1: Maksymalny okres zatrzymania z podziałem na kraje (w miesiącach)

Uwaga: * Okres zatrzymania wyrażony w prawodawstwie krajowym w dniach lub tygodniach na wykresie przedstawiono w miesiącach. W przypadku krajów, gdzie stosuje się więcej niż jedno ograniczenie czasowe, wybrano najdłuższy możliwy okres zatrzymania. W wykazie uwzględniono kraje, które określiły maksymalny okres tylko w odniesieniu do niektórych przypadków zatrzymania przed wydaleniem – dotyczy to Holandii i Rumunii.

Źródło: FRA (2010), Detention of third-country nationals in return procedures („Zatrzymanie obywateli państw trzecich w procedurach powrotu”), Wiedeń, FRA

określiło w swoim prawodawstwie maksymalnego okresu zatrzymania przed wydaleniem oraz jego poszczególnych rodzajów.

Najważniejsze kwestie dotyczące przeniesień zgodnie z systemem dublińskim

Państwa członkowskie, które na podstawie rozporządzenia Dublin II dokonują przeniesień osób ubiegających się o azyl do nadmiernie obciążonych państw w celu rozpatrzenia wniosków tych osób, mogą narazić wnioskodawców na naruszenie ich praw. Rozporządzenie Dublin II, podobnie jak wszystkie instrumenty UE, musi być stosowane z poszanowaniem praw podstawowych. Rozporządzenie, poprzez klauzulę suwerenności, zapewnia państwom członkowskim możliwość zawieszenia przeniesień do odpowiedzialnego państwa członkowskiego na podstawie indywidualnej decyzji. Klauzula ta jest uznaniowa i należy się na nią powoływać w przypadkach, w których przeniesienie byłoby sprzeczne z zobowiązaniami z zakresu praw człowieka.

PUBLIKACJA FRA

Coping with a fundamental rights emergency – The situation of persons crossing the Greek land border in an irregular manner (Podejmowanie działań w nagłej sytuacji – sytuacja osób nielegalnie przekraczających grecką granicę), luty 2011 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2011/pub_greek-border-situation_en.htm

Na początku 2011 r. Wielka Izba Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydała wyrok w sprawie *M.S.S przeciwko Belgii i Grecji*. Sprawa dotyczyła objęcia przez Belgię procedurą powrotu do Grecji Afgańczyka ubiegającego się o azyl, w zastosowaniu rozporządzenia Dublin II. Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że Grecja i Belgia naruszyły art. 3 (zakaz poniżającego lub niehumanitarnego traktowania) i art. 13 („Prawo do skutecznego środka odwoławczego”) europejskiej konwencji praw człowieka (EKPC). Do końca 2010 r. przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka toczyło się 1 000 spraw dotyczących stosowania rozporządzenia dublińskiego do osób ubiegających się o azyl. W większości przypadków chodziło o skargi przeciwko decyzjom Belgii, Holandii, Finlandii i Francji w sprawie przeniesienia z powrotem do Grecji i Włoch.

Kontrola graniczna i polityka wizowa

Najważniejsze kwestie dotyczące zmiany mandatu agencji Frontex

Po wejściu w życie Traktatu Lizbońskiego podjęto szereg kroków w celu podniesienia poziomu poszanowania praw podstawowych w trakcie wspólnych operacji koordynowanych przez Europejską Agencję Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej (Frontex). W lutym 2010 r. Komisja Europejska zaproponowała zmiany do rozporządzenia ustanawiającego Frontex (COM(2010) 61 wersja ostateczna). Zmiany te wyraźnie nawiązują do praw człowieka, w szczególności, jeżeli chodzi o szkolenie funkcjonariuszy straży granicznej i przeprowadzanie wspólnych operacji. W odniesieniu do przymusowych wydaleń Komisja wniosła na przykład o ustanowienie kodeksu postępowania zawierającego wytyczne dotyczące organizacji wspólnych lotów powrotnych. W odpowiedzi na wezwanie Rady Europejskiej wniosek został zmieniony, aby umożliwić agencji Frontex przetwarzanie danych osobowych osób fizycznych odsyłanych w ramach wspólnych działań. Europejski Inspektor Ochrony Danych (EIOD) stwierdził, że wymaga to wskazania jasnej podstawy prawnej w rozporządzeniu, a także zabezpieczeń w zakresie ochrony danych. Pod koniec 2010 r. wniosek został omówiony w Parlamencie Europejskim i Radzie.

Najważniejsze kwestie dotyczące Kodeksu Granicznego Schengen

W kwietniu 2010 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła decyzję uzupełniającą kodeks graniczny Schengen oraz określającą zasady i wytyczne dotyczące operacji w zakresie nadzoru morskiego koordynowanych przez Frontex (2010/252/UE). Wytyczne dotyczą kwestii związanych z operacjami poszukiwawczymi i ratowniczymi oraz sprowadzaniem na ląd osób przechwyconych lub uratowanych, nadając priorytetowy charakter sprowadzaniu na ląd w państwie, z którego dane osoby wyruszyły. W przypadkach, w których osoby uratowane lub przechwycone nie mogą zostać sprowadzone na ląd w państwie rozpoczęcia podróży, sprowadzenie na ląd powinno się odbyć w państwie przeprowadzania operacji. Ze względu na powyższy nowy zestaw zasad analizowany przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej Malta ogłosiła, że nie będzie państwem przeprowadzania wspólnych operacji Fronteksu.

Najważniejsze punkty w obszarze kontroli granicznej i polityki wizowej:

- istnieje ryzyko, że umowy o współpracy między państwami członkowskimi UE i państwami trzecimi, zezwalające na przechwytywanie i zawracanie migrantów na granicach morskich, uniemożliwią ubieganie się o azyl osobom potrzebującym ochrony międzynarodowej;
- podjęto działania, aby zapewnić poszanowanie praw podstawowych w kontekście operacji koordynowanych przez Frontex na zewnętrznych granicach UE;
- po raz pierwszy, na wniosek Grecji, Frontex rozmieścił zespoły szybkiej interwencji (Rabit) na granicy lądowej z Turcją;
- ruchem bezwizowym objęto osoby posiadające paszporty biometryczne wydane w Albanii, Bośni i Hercegowinie oraz posiadaczy paszportów tajwaskich.

Społeczeństwo informacyjne i ochrona danych

Najważniejsze kwestie dotyczące wdrażania dyrektywy w sprawie zatrzymywania danych

W 2010 r. kontynuowano debatę na temat zgodności dyrektywy w sprawie zatrzymywania danych (2006/24/WE) z prawami podstawowymi. W dyrektywie przyjętej w 2006 r. zobowiązuje się przedsiębiorstwa świadczące usługi telekomunikacyjne i internetowe do gromadzenia danych na temat wszystkich połączeń swoich klientów. We wspólnym piśmie z dnia 22 czerwca ponad 100 organizacji z 23 państw członkowskich UE zwróciło się do komisarzy UE Cecylii Malmström, Viviane Reding i Neelie Kroes o "przedstawienie wniosku w sprawie zniesienia wymogów UE dotyczących zatrzymywania danych i wprowadzenie na ich miejsce systemu szybkiego zabezpieczania i ukierunkowanego gromadzenia danych o ruchu". Krajowe kampanie przeciwko wdrożeniu dyrektywy zostały przeprowadzone w państwach członkowskich takich, jak Austria, Belgia, Bułgaria i Niemcy. W grudniu 2009 r. Trybunał Konstytucyjny Rumunii uznał (*Curtea Constituțională*), że przepisy wdrażające dyrektywę są niezgodne z konstytucją (decyzja 1258). W marcu 2010 r. niemieckie przepisy wdrażające dyrektywę w sprawie zatrzymywania danych zostały zawieszono wyrokiem Federalnego Trybunału Konstytucyjnego (*Bundesverfassungsgericht*, BVerfG), który stwierdził, że dyrektywa ta stanowi "poważną ingerencję" w osobiste prawa do prywatności (BvR 256/08). Jednocześnie Komisja Europejska ogłosiła, że rozpoczęto przegląd dyrektywy w sprawie zatrzymywania danych z 2006 r.

Najważniejsze punkty w obszarze społeczeństwa informacyjnego i ochrony danych:

- nowe technologie wzbudzają nowe obawy w odniesieniu do poszanowania praw podstawowych i powodują formułowanie wezwań do modernizacji prawodawstwa UE w dziedzinie ochrony danych;
- coraz powszechniejsze staje się stanowisko, że ochrona danych stanowi główne źródło niepokoju w odniesieniu do umów międzynarodowych, zwłaszcza w przypadku umów dotyczących Imiennego Rejestru Pasażerów (PNR) oraz kodu Swift;
- obawy na poziomie politycznym i prawnym wzbudziło zwiększenie ilości danych dotyczących połączeń (telefonicznych i internetowych) zatrzymywanych obowiązkowo przez prywatne przedsiębiorstwa;
- podniesiono kwestię niezależności organów ochrony danych, która została skierowana do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej;
- trwa debata polityczna na temat konsekwencji stosowania urządzeń do prześwietlania osób jako urządzeń bezpieczeństwa na lotniskach;
- wyszczególniono kwestię równowagi między staraniami, aby zapewnić ochronę danych, a prawem do informacji, którą następnie zajęł się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Najważniejsze kwestie dotyczące nowych technologii i związane z nimi obawy

Konsekwencje stosowania nowych technologii stanowią przedmiot szeregu deklaracji Rady Europy. Na przykład jednym z rozwiązań, które wzbudziły pewne obawy, jest usługa Google Street View. W ramach tej usługi zapewnia się panoramiczne widoki ulic wielu miast na świecie wykonane z różnych perspektyw. W tym celu Google wysłała do różnych miast specjalnie przystosowane samochody. Wywołało to szereg dyskusji, a w niektórych państwach członkowskich UE, takich jak Austria, Niemcy, Hiszpania, Słowenia i Włochy, wszczęto postępowania. W Niemczech Federalny Komisarz ds. Ochrony Danych i Wolności Informacji (*Bundesbeauftragter für den Datenschutz und die Informationsfreiheit*, BfDI) zażądał ustanowienia centralnego rejestru zastrzeżeń dotyczących publikacji danych osobowych w Internecie, w tym dotyczących usług takich, jak Google Street View. Wyższa izba parlamentu, *Bundesrat*, przyjęła projekt ustawy zmieniający ustawę federalną o ochronie danych (*Bundesdatenschutzgesetz*, BDSG), aby zapewnić wyższy poziom ochrony danych osobowych w odniesieniu do usług geoinformacyjnych w Internecie, na przykład Google Street View.

Na poziomie europejskim w szczególowy sposób omówiono kwestię stosowania urządzeń do prześwietlania osób. W dniu 15 czerwca 2010 r. Komisja Europejska opublikowała komunikat w sprawie użytkowania skanerów ciała w portach lotniczych UE (COM(2010) 311). Stwierdziła, że tylko wspólne europejskie podejście może zapewnić harmonizację oraz uwzględnić normy UE w zakresie praw podstawowych dotyczące stosowania takich urządzeń.

PUBLIKACJA FRA

The use of body scanners: 10 questions and answers (Dziesięć pytań i odpowiedzi dotyczących stosowania urządzeń do prześwietlania osób), lipiec 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/opinions/op-bodyscanner_en.htm

Sytuacja dotycząca statusu organów ochrony danych

Kwestia niezależności, uprawnień i środków organów ochrony danych stała się w 2010 r. jednym z głównych źródeł zastrzeżeń. W sprawie *Komisja przeciwko Niemcom* (C-518/07) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej po raz pierwszy przedstawił swoją opinię na temat niezależności organów nadzoru ds. ochrony danych. Ustanowił rygorystyczne kryteria i orzekł, że niemieckie instytucje ochrony danych na szczeblu krajów związkowych (*Länder*), odpowiedzialne za monitorowanie przetwarzania danych osobowych przez podmioty niepubliczne, nie są wystarczająco niezależne, ponieważ podlegają nadzorowi państwa. W czerwcu 2010 r. Komisja Europejska wezwała Wielką Brytanię do zwiększenia uprawnień krajowego organu ochrony danych, Biura Komisarza ds. Informacji (ICO), i zapewniania

PUBLIKACJA FRA

Data protection in the EU: the role of National Data Protection Authorities (Ochrona danych w UE: rola krajowych organów ochrony danych), maj 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_data_protection_en.htm

tym samym zgodności z przepisami UE. W grudniu 2010 r. Komisja Europejska postawiła Austrię przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej za brak niezależności organów ochrony danych. Zgodnie z danymi zgromadzonymi przez FRA, we Francji, Niemczech i Hiszpanii organy ochrony danych otrzymały zwiększony w znacznym stopniu przydział zasobów ludzkich i środków finansowych na lata 2007-2010. Odwrotną tendencję odnotowano w Estonii, Irlandii, na Litwie, Łotwie i w Słowacji.

Prawa dziecka i ochrona dzieci

Sytuacja dotycząca zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i seksualnego wykorzystywania dzieci

W marcu 2010 r. Komisja Europejska przyjęła, w celu zmiany istniejących ram prawnych, wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej (COM(2010) 94 wersja ostateczna). Wniosek obejmuje prawo karne, w tym uznanie za przestępstwo groźnych form niegodziwego traktowania i wykorzystywania dzieci w celach seksualnych nieobjęte obecnie unijnymi przepisami; dochodzenie karne i wszczynanie postępowań; oraz rozwój środowiska technologii informacyjnych (IT), w tym przewiduje uznanie

Najważniejsze punkty w obszarze praw dziecka i ochrony dzieci:

- na początku 2010 r. Komisja Europejska przyjęła agendę UE na rzecz praw dziecka, obejmującą działania ujęte w 11 punktach;
- osiągnięto porozumienie w odniesieniu do ostatecznej wersji tekstu dyrektywy w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, w której szczególną wagę przywiązuje się do ochrony dzieci;
- Rada Europy przyjęła wytyczne dotyczące wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom oraz zalecenia dotyczące deinstytucjonalizacji oraz życia w społecznościach dzieci niepełnosprawnych;
- tylko 13 państw członkowskich UE obsługuje europejski Telefon w Sprawie Zaginionego Dziecka, dostępny pod numerem 116 000;
- odnotowano niepokojące wyniki badań przypadków niegodziwego traktowania dzieci, jakiego dopuściły się instytucje lub ich członkowie, w różnych państwach członkowskich;
- zauważono, że odseparowanym od rodziców dzieciom w kontekście migracji lub ubiegania się o azyl często nie zapewnia się odpowiedniego zakwaterowania, profilaktyczne badania medyczne przy przyjeździe nie zawsze są przeprowadzane w sposób kompleksowy, procedury przyznawania azylu często są nieprzyjazne dla dzieci, a jakość opieki różni się znacznie w poszczególnych państwach członkowskich;
- nadal brakuje wyczerpujących zdezagregowanych danych dotyczących niegodziwego traktowania i wykorzystywania dzieci oraz handlu nimi. W krajach, w których pokrzywdzeni zostali zidentyfikowani, liczba odnotowanych przypadków utrzymuje się na niskim poziomie.

za przestępstwo nowych form niegodziwego traktowania i wykorzystywania, jakim sprzyja korzystanie z Internetu. Ponadto we wniosku przewidziano także ustanowienie krajowych mechanizmów blokowania dostępu do stron internetowych, które zawierają pornografię dziecięcą, połączone z działaniem usuwania treści u źródła pod nadzorem sądowym lub policyjnym.

W lipcu 2010 r. weszła w życie Konwencja Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych (CETS nr 261). Konwencja ta jest pierwszym międzynarodowym instrumentem zwalczania wszystkich form przemocy seksualnej wobec dzieci, w tym niegodziwego traktowania „przez zaufane osoby” w środowisku rodzinnym, w szkole lub w czasie zajęć pozaszkolnych. Oprócz niegodziwego traktowania w celach seksualnych, prostytucji i pornografii dziecięcej oraz przymuszana dzieci do uczestniczenia w sesjach pornograficznych, w konwencji podniesiono również kwestię nagabywania dzieci dla celów seksualnych za pośrednictwem technologii informacyjno-komunikacyjnych (praktyki zwanej również „uwodzeniem dzieci przez Internet”), a także turystyki seksualnej. Dania, Francja, Grecja i Holandia, jako jedyne państwa członkowskie UE, ratyfikowały konwencję przed końcem 2010 r.

Najważniejsze kwestie dotyczące praw dzieci bez opieki i odseparowanych od rodziców

Dzieci odseparowane od obojga rodziców lub opiekunów, są szczególnie narażone na niebezpieczeństwo, zwłaszcza w warunkach migracji. W planie działania w zakresie małoletnich bez opieki na lata 2010-2014, przyjętym przez Komisję w dniu 6 maja 2010 r., określono szereg problemów i rozwiązań (COM(2010) 213 wersja ostateczna). Przewidziane główne kierunki działań obejmują: zapobieganie niebezpiecznej migracji i handlowi ludźmi; przyjmowanie i gwarancje proceduralne w UE, w tym oszacowanie wieku i poszukiwanie członków rodziny; oraz określenie trwałych rozwiązań, w tym w zakresie łączenia rodzin. Działania te mają zostać wdrożone poprzez szereg środków przedstawionych w powyższym planie. Nie ograniczają się one do strategii w zakresie imigracji, ale są ukierunkowane na podstawowe przyczyny tego zjawiska. W planie działania popiera się przyjęcie wspólnych standardów dotyczących opiekunów i zastępstwa prawnego oraz zaleca, aby decyzje w sprawie przyszłości każdego małoletniego bez opieki były podejmowane przez właściwe organy w jak najkrótszym czasie, w miarę możliwości w terminie sześciu miesięcy. Przy podejmowaniu decyzji należy wziąć po uwagę obowiązki, zgodnie z którym

PUBLIKACJE FRA

Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, Summary Report (Odseparowane od rodziców dzieci ubiegające się o azyl w państwach członkowskich Unii Europejskiej, sprawozdanie podsumowujące), kwiecień 2010 r.

Separated, asylum-seeking children in European Union Member States, Comparative Report (Odseparowane od rodziców dzieci ubiegające się o azyl w państwach członkowskich Unii Europejskiej, sprawozdanie porównawcze), grudzień 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_sep_asylum_en.htm

państwa członkowskie podejmują próbę odnalezienia członków rodziny i zbadania innych możliwości reintegracji dziecka w jego kraju pochodzenia, oceniając, jakie rozwiązanie najlepiej zabezpieczy interesy dziecka. Może ono obejmować przyznanie statusu ochrony międzynarodowej oraz przesiedlenie do UE. Powrót dzieci uznaje się tylko za jedną z opcji, „ponieważ problem jest dużo bardziej złożony i wielowymiarowy, a ponadto istnieją wyraźne granice swobody postępowania państw członkowskich w stosunku do małoletnich bez opieki”.

Równość i niedyskryminacja

Główne punkty w obszarze równości i niedyskryminacji:

- negocjacje w Radzie Europejskiej dotyczące dyrektywy „horyzontalnej” pozostały otwarte;
- Państwa członkowskie w dalszym ciągu wprowadzają nowe jak i zmieniają dotychczasowe przepisy w celu wdrożenia dyrektyw równościowych, tj. dyrektywy w sprawie równego traktowania bez względu na pochodzenie rasowe (2000/43/WE), dyrektywy w sprawie równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (2000/78/WE), dyrektywy w sprawie równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług (2004/113/WE) oraz dyrektywy w sprawie równouprawnienia płci (2006/54/WE);
- ilość skarg otrzymywana przez organy ds. równości jest w znacznym stopniu zróżnicowana na terytorium UE. Mimo wzrostu liczby skarg odnotowanego w 12 państwach członkowskich UE, ogółem wydaje się ona niewielka. Rozszerzono zakres uprawnień niektórych organów ds. równości, aby objął więcej przyczyn dyskryminacji;
- przyjęto dyrektywę w sprawie urlopu rodzicielskiego (2010/18/UE), dyrektywę w sprawie równego traktowania kobiet i mężczyzn prowadzących działalność na własny rachunek (2010/41/UE) oraz pięcioletni plan Komisji Europejskiej, obejmujący okres od 2010 r. do 2015 r., na rzecz równouprawnienia płci, a jednocześnie kontynuowano negocjacje dotyczące dyrektywy w sprawie pracownic w ciąży;
- dokonano oficjalnego otwarcia Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn;
- Unia Europejska jak i kolejne cztery państwa członkowskie ratyfikowały Konwencję Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, zwiększając tym samym do 16 łączną liczbę państw członkowskich będących stroną Konwencji. Komisja Europejska rozpoczęła realizację europejskiej strategii w sprawie niepełnosprawności (COM(2010) 636 wersja ostateczna), a niektóre państwa członkowskie poczyniły kroki w celu zapewnienia możliwości niezależnego życia i dostępu do edukacji integracyjnej osobom niepełnosprawnym;
- Komitet Ministrów Rady Europy przyjął daleko idące Zalecenie w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej (CM/Rec(2010) 5), podczas gdy Zgromadzenie Parlamentarne przyjęło zalecenie oraz rezolucję na ten temat (Zalecenie 1915 i Rezolucja 1728). Sprawy rozstrzygane przez ETPC oraz środki stosowane przez niektóre państwa członkowskie przyspieszyły zmiany w zakresie praw par tej samej płci, praw osób transgenderowych oraz organizowania parad równości;
- dyskryminacja ze względu na wyznanie była brana pod uwagę w decyzjach sądowych związanych z obecnością symboli religijnych w miejscach pracy oraz nauką religii w szkole;
- promocja zatrudnienia osób starszych i młodych na rynku pracy była przedmiotem zainteresowania w inicjatywach Komisji Europejskiej;
- postęp w zakresie zwalczania dyskryminacji wielowymiarowej był widoczny w sądach i instytucjach ds. równouprawnienia niektórych państw członkowskich.

Sytuacja dotycząca (nie)równych poziomów ochrony i reformy organów ds. równości

Na szczepku UE trwały negocjacje w Radzie dotyczące dyrektywy „horyzontalnej”. W projekcie powyższej dyrektywy podniesiono poziom ochrony gwarantowany obecnie w prawie UE przeciwko dyskryminacji etnicznej i pozostałym formom dyskryminacji. Na poziomie krajowym w szeregu państw członkowskich, w tym na Cyprze, w Danii, Estonii, Francji, Grecji, na Malcie, w Polsce, Portugalii i we Włoszech, zniesiono „hierarchię”, zgodnie z którą wyższy poziom ochrony przed dyskryminacją zapewniano w odniesieniu do pochodzenia rasowego i etnicznego. W roku 2010 można było zauważyć ważne zmiany, jeżeli chodzi o organy ds. równości. Dwanaście z 21 państw członkowskich, dla których dostępne są dane za 2010 r., odnotowało wzrost w liczbie skarg lub wniosków o pomoc. W Danii, Estonii i Francji przeprowadzono instytucjonalną reformę istniejących mechanizmów, w tym rozszerzono zakres uprawnień, aby objąć inne przyczyny dyskryminacji. Organy ds. równości zostały również objęte zwiększonym nadzorem organów traktatowych ONZ, zwłaszcza Komitetu ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej, w ramach procesu okresowych kontroli. W swoich uwagach podsumowujących na temat Danii, Estonii, Rumunii i Słowenii Komitet ten zalecił ogólne zwiększenie skuteczności organów ds. równości w tych państwach, a w odniesieniu do Francji, Grecji i Słowenii zalecił poprawę bardziej szczegółowych aspektów.

PUBLIKACJA FRA

EU-MIDIS Data in Focus 3: Rights awareness and equality bodies (EU-MIDIS – Zestawienie danych 3: Świadomość praw i organy ds. równości), maj 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/pub_dif3_en.htm

Sytuacja dotycząca intensywniejszego zwalczania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność

W grudniu 2010 r. UE wraz z wchodzącymi w jej skład państwami członkowskimi po raz pierwszy stała się stroną traktatu ONZ w dziedzinie praw człowieka – Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. W 2010 r. cztery kolejne państwa członkowskie ratyfikowały Konwencję, tj. Francja, Łotwa, Litwa i Słowacja, zwiększając do 16 z 27 łączną liczbę państw, które dokonały ratyfikacji. Kontynuowano zgłaszanie przypadków dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność na poziomie krajowym. Odzwierciedla to również stanowisko przyjęte w lutym 2010 r. w zaleceniu Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich w sprawie deinstytucjonalizacji oraz życia w społeczności dzieci niepełnosprawnych (CM/Rec(2010)2).

Najważniejsze nowe działania w odniesieniu do orientacji seksualnej i praw prawa osób transpłciowych

W 2010 r. przyjęto zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej, określające zobowiązania polityczne o najszerszym zakresie na pozio-

mie międzyrządowym w obszarze ochrony praw osób LGBT (CM/Rec(2010)5). Na poziomie wymiaru sprawiedliwości Europejski Trybunał Praw Człowieka podkreślił w sprawie *Schalk and Kopf przeciwko Austrii*, że kwestię zezwolenia na jednopłciowe związki małżeńskie pozostawia się decyzji państw członkowskich. Jednocześnie Trybunał uznał, że „nastąpiła szybka zmiana postaw społecznych wobec par tej samej płci” oraz że wspólnie zamieszkujące pary tej samej płci pozostające w trwałym związku wchodzą w zakres pojęcia „życia rodzinnego”.

W 2010 r. nastąpiły ważne zmiany w obszarze praw osób transpłciowych. We Francji usunięto transseksualizm z wykazu „długoterminowych zaburzeń psychicznych”. W Portugalii przyjęto nową ustawę o uznaniu zmiany płci, a w Niemczech, po wydaniu wyroku przez Trybunał Konstytucyjny, zniesiono wymóg przeprowadzenia rozvodu, jako warunku koniecznego zmiany płci zarejestrowanej w dokumentach urzędowych. W Austrii sądy uznały, że przeprowadzenie zabiegu chirurgicznego nie może stanowić warunku koniecznego zmiany imienia i nazwiska oraz płci osoby w danych dokumentach. Ponadto maltański Trybunał Konstytucyjny orzekł, że brak prawa kobiety transpłciowej do zawarcia związku małżeńskiego z jej parterem płci męskiej stanowi naruszenie art. 12 EKPC dotyczącego prawa do zawarcia małżeństwa. W obszarze prawa azylowego sześć państw członkowskich UE – Finlandia, Hiszpania, Malta, Polska i Portugalia – rozszerzyło zakres ochrony na ofiary o orientacji homo- i biseksualnej, zwiększając do 23 łączną liczbę państw członkowskich, które wyraźnie objęły ochroną osoby o orientacji homo- i biseksualnej będące ofiarami ścigania.

PUBLIKACJE FRA

Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity, 2010 Update – Comparative legal analysis (Homofobia, transfobia i dyskryminacja ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, aktualizacja na 2010 r. – porównawcza analiza prawna), listopad 2010 r.

Prawa lesbijek, gejów, osób biseksualnych i transpłciowych (LGBT) w Unii Europejskiej ulotka, listopad 2010 r.

Kluczowe tendencje zmian prawnych w obszarze ochrony praw osób LGBT w Unii Europejskiej w latach 2008-2010 ulotka, listopad 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub-lgbt-2010-update_en.htm

Rasizm i dyskryminacja etniczna

Najważniejsze kwestie dotyczące dyskryminacji i potrzeby w zakresie gromadzenia danych

W 2010 r. odnotowano w szeregu państw członkowskich UE rosnącą świadomość w odniesieniu do potrzeby gromadzenia danych. Na przykład we Francji spis ludności nie obejmuje żadnych danych etnicznych mimo zaleceń Komitetu ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej, powtórzonych w sierpniu 2010 r. Francuski Komisarz ds. Różnorodności i Równości Szans (*Commissaire à la diversité et à l'égalité des chances*) ustanowił jednak komitet ds. pomiarów i oceny różnorodności i dyskryminacji (Comedd). W lutym 2010 r. komitet ten opublikował swoje ustalenia, formułując szereg zaleceń, w tym dotyczących sprzyjania prowadzeniu analiz i nowatorskich badań przy użyciu alternatywnych środków pomiaru dyskryminacji, np. opartych na nazwiskach rodowych, obserwacjach w terenie i w miarę możliwości na pytaniach o indywidualnie odczuwaną tożsamość etniczną. Ważne dane mogą być również gromadzone poprzez testy

PUBLIKACJE FRA

Racism, ethnic discrimination and exclusion of ethnic minorities in sport: a comparative view of the situation in the European Union (Rasizm, dyskryminacja etniczna oraz wykluczenie mniejszości etnicznych w sporcie: analiza porównawcza sytuacji w Unii Europejskiej), październik 2010 r.

Rasizm, dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne oraz wykluczenie społeczne w sporcie (Ulotka informacyjna), październik 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub-racism-in-sport_en.htm

Główne punkty w obszarze rasizmu i dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne:

- nadal większość przypadków dyskryminacji dotyczy obszaru zatrudnienia i pracy, w tym dyskryminacji w ogłoszeniach o pracę, w procesie rekrutacji, w odniesieniu do warunków pracy i zwolnień;
- dostęp do opieki zdrowotnej pozostaje uzależniony od starań w przewycięzaniu barier językowych, akomodacji różnorodności kulturowej, a w przypadku nielegalnych migrantów od braku obowiązku zgłaszania właściwym organom osób bez dokumentów przez pracowników służby zdrowia;
- mimo że formalne przeszkody prawne i administracyjne w dostępie do mieszkań socjalnych istnieją tylko w kilku państwach członkowskich, z dostępnych dowodów wynika, że osoby należące do mniejszości nadal mieszkają w gorszych warunkach, co wynika zarówno z dyskryminacji bezpośredniej jak i pośredniej;
- segregacja w edukacji wydaje się pozostawać problemem dotyczącym głównie dzieci romskich w niektórych państwach członkowskich UE. Dzieci nielegalnych migrantów nadal mają utrudniony dostęp do edukacji w niektórych państwach członkowskich, w których władze szkolne są zobowiązane do gromadzenia informacji i przedstawiania sprawozdań na temat statusu prawnego uczniów i ich rodziców;
- szereg państw członkowskich podejmuje działania, które umożliwią gromadzenie danych z podziałem na rasę lub tożsamość etniczną, co stanowi ważny element starań mających na celu rejestrowanie i identyfikowanie potencjalnych praktyk przestępczych;
- większość państw członkowskich, które gromadzą dane na temat przestępstw na tle rasowym, odnotowuje wzrost rejestrowanych przypadków.

dyskryminacyjne. Opublikowane w lutym 2010 r. wyniki pierwszego od połowy lat 90-tych regularnego badania dyskryminacyjnego w Niemczech pokazują, że kandydaci o turecko brzmiącym nazwisku napotykają przeszkody o charakterze dyskryminacyjnym w dostępie do rynku pracy. Zbadano 528 publicznie ogłaszanych staży dla studentów i odkryto, że szanse kandydatów o tureckim nazwisku na odpowiedź od pracodawcy są o 14 % niższe w porównaniu z osobami objętymi badaniem, które posiadają niemieckie nazwisko, przy wskaźniku dyskryminacji znacznie wyższym w małych przedsiębiorstwach.

Najważniejsze kwestie dotyczące decyzji ramowej UE w sprawie rasizmu i ksenofobii

Państwa członkowskie UE miały obowiązek transponowania powyższego środka UE, który dotyczy zbliżenia przepisów krajowych w zakresie przestępstw na tle rasowym i ksenofobicznym, do dnia 28 listopada 2010 r. (2008/913/JHA). Zachowania rasistowskie i ksenofobiczne muszą stanowić przestępstwo we wszystkich państwach członkowskich i podlegać skutecznym, proporcjonalnym i odstraszającym karom wynoszącym od co najmniej jednego roku do trzech lat pozbawienia wolności. Pod koniec 2010 r. trwało zgłaszanie przez państwa członkowskie środków wykonawczych. Jak tylko proces ten zostanie zakończony i dostępne będą tłumaczenia, Komisja Europejska rozpocznie analizę transpozycji decyzji ramowej.

PUBLIKACJA FRA

Experience of discrimination, social marginalisation and violence: A comparative study of Muslim and non-Muslim youth in three EU Member States (Doświadczenie dyskryminacji, marginalizacji społecznej i przemocy: badanie porównawcze młodzieży muzułmańskiej i niemuzułmańskiej w trzech państwach Unii Europejskiej), październik 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub-racism-marginalisation_en.htm

PUBLIKACJE FRA

Rozumienie dyskryminującego profilowania etnicznego i zapobieganie mu: przewodnik, październik 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_ethnic-profiling_en.htm

EU-MIDIS – Zestawienie danych 4: Zatrzymywanie przez policję osób należących do mniejszości narodowych, październik 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_dif4_en.htm

PUBLIKACJA FRA

The impact of the Racial Equality Directive – Views of trade unions and employers in the European Union (Skutki dyrektywy o równym traktowaniu bez względu na pochodzenie rasowe – opinie związków zawodowych i pracodawców w Unii Europejskiej), listopad 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_racial_equal_directive_en.htm

Udział obywateli w demokratycznym funkcjonowaniu Unii

Sytuacja dotycząca ograniczenia prawa do głosowania osób niepełnosprawnych

W sprawozdaniu FRA wykazano, że w większości państw członkowskich osoby niepełnosprawne, które straciły zdolność prawną, są pozbawione prawa do głosowania. Na podstawie powyższych ustaleń podano w wątpliwość zgodność ze standardami ONZ gwarantowanymi w art. 29 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych. Podobne zastrzeżenia zostały wniesione przed Europejski Trybunał Praw Człowieka. W sprawie *Alajos Kiss przeciwko Węgrom* (nr 38832/06) Trybunał orzekł, że automatyczne pozbawienie prawa wyborczego osoby znajdującej się pod opieką osób trzecich z powodu problemów ze zdrowiem umysłowym stanowi naruszenie art. 3 Protokołu nr 1 do EKPC. Zgodnie z konstytucją węgierską osoba objęta opieką osób trzecich nie ma prawa do głosowania. U skarżącego stwierdzono zaburzenia psychiatryczne i objęto go częściową opieką. Skarżący zorientował się później, że jego nazwisko zostało usunięte z rejestru wyborców i że nie może oddać głosu w wyborach w 2006 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka odrzucił zasadność całkowitego zakazu głosowania nałożonego na osoby znajdujące się pod częściową opieką, niezależnie od rzeczywistych zdolności tej osoby. Sędziowie Trybunału uznali, że tylko na podstawie indywidualnej oceny prawnej można było ograniczyć prawo do głosowania skarżącego. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej opublikowała analizę porównawczą różnych systemów głosowania w odniesieniu do praw osób niepełnosprawnych w 27 państwach członkowskich.

Główne punkty w obszarze udziału obywatelskiego:

- ze względu na niski wskaźnik udziału obywateli UE w wyborach lokalnych i do Parlamentu Europejskiego rozpoczęto debatę dotyczącą reformy wyborczej w tym zakresie;
- Europejski Trybunał Praw Człowieka rozszerzył swoje orzecznictwo na prawo do wolnych wyborów (art. 3 Protokołu nr 1 do EKPC);
- Po zawarciu politycznego konsensusu dotyczącego rozporządzenia w sprawie inicjatywy obywatelskiej pod koniec 2010 roku, dokument ten był formalnie przyjęty w lutym 2011 i może być wprowadzony w życie od 1 kwietnia 2012.

PUBLIKACJA FRA

The right to political participation of persons with mental health problems and persons with intellectual disabilities (Prawo do udziału w życiu politycznym osób z zaburzeniami umysłowymi i osób z niepełnosprawnością intelektualną), listopad 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub-vote-disability_en.htm

Najważniejsze kwestie dotyczące europejskiej inicjatywy obywatelskiej

Na mocy traktatu lizbońskiego wprowadzono nową formę udziału społeczeństwa w funkcjonowaniu Unii Europejskiej, tj. europejską inicjatywę obywa-

telską. Art. 11 ust. 4 TUE przewiduje: „Obywatele Unii w liczbie nie mniejszej niż milion, mający obywatelstwo znacznej liczby Państw Członkowskich, mogą podjąć inicjatywę zwrócenia się do Komisji Europejskiej o przedłożenie, w ramach jej uprawnień, odpowiedniego wniosku w sprawach, w odniesieniu do których, zdaniem obywateli, stosowanie Traktatów wymaga aktu prawnego Unii”. Powyższy nowy instrument został przedstawiony szczegółowo w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady, które zostało uzgodnione pod koniec 2010 r. i przyjęte oficjalnie w dniu 14 lutego 2011 r. Rozporządzenie przewiduje, że wymagany milion podpisów powinien pochodzić z co najmniej jednej czwartej wszystkich państw członkowskich.

Dostęp do skutecznego i niezawisłego wymiaru sprawiedliwości

Najważniejsze kwestie dotyczące nowych inicjatyw UE w obszarze postępowania karnego

Wraz z wejściem w życie traktatu lizbońskiego były trzeci filar – dotyczący współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – został włączony w zakres zwykłego postępowania karnego oraz, co najważniejsze, jurysdykcji Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. W roku 2010 przedstawiono szereg inicjatyw ustawodawczych, które mają pewne znaczenie dla dostępu do wymiaru sprawiedliwości na poziomie krajowym. W październiku 2010 r. przyjęto dyrektywę w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego (2010/64/UE). Dyrektywa ta gwarantuje prawo podejrzanych i oskarżonych do pisemnego tłumaczenia odpowiednich części najważniejszych dokumentów oraz do tłumaczenia ustnego w trakcie składania wyjaśnień i przesłuchań oraz spotkań z adwokatami. Zrzeczenie się powyższych praw

Najważniejsze działania w obszarze dostępu do wymiaru sprawiedliwości:

- przyjęto dyrektywę w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego (2010/64/UE), jako pierwszy krok wdrażania harmonogramu działań mającego na celu umocnienie praw procesowych podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniach karnych ("harmonogram działań");
- szereg państw członkowskich UE rozpoczęło reformę swoich sądów, obejmującą środki mające na celu skrócenie długości postępowań i zwiększenie niezawisłości;
- szereg państw członkowskich podjęło działania ukierunkowane na ugruntowanie pozycji lub utworzenie krajowych instytucji praw człowieka.

nie może nastąpić bez uprzedniej porady prawnej lub uzyskania pełnej wiedzy na temat konsekwencji takiej decyzji. W poszczególnych przypadkach sędzia stwierdza, czy jakość i zakres tłumaczenia ustnego i pisemnego były wystarczające. W lipcu 2010 r. Komisja Europejska przyjęła wniosek dotyczący pouczenia o prawach dla osób podejrzanych o popełnienie przestępstwa, aby ustanowić wspólne normy minimalne w zakresie prawa do informacji w postępowaniu karnym (COM(2010) 392 wersja ostateczna). Inne wnioski obejmują inicjatywę siedmiu państw członkowskich w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego (JAI(2010)3).

PUBLIKACJA FRA

FRA Opinion on the draft Directive regarding the European Investigation Order (Opinia FRA na temat projektu dyrektywy w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego), luty 2011 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/opinions/op-eio_en.htm

Sytuacja dotycząca dostępu do wymiaru sprawiedliwości jako prawo podstawowe

Dostęp do wymiaru sprawiedliwości jest prawem oraz ma istotne znaczenie jako środek do korzystania z innych ważnych praw podstawowych. Jednakże nie zawsze zapewniony jest dostęp do niezawisłego i skutecznego wymiaru sprawiedliwości. Tylko w 2010 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził naruszenia w 636 sprawach przeciwko 27 państwom członkowskim UE, z których 115 dotyczyło naruszenia prawa do rzetelnego procesu sądowego. Uznając wagę tego problemu Komitet Ministrów Rady Europy przyjął zalecenie dla państw członkowskich w sprawie skutecznych środków prawnych w odniesieniu do zbyt długiego czasu trwania postępowania (CM/Rec(2010)3). Uzupełnienie tego zalecenia stanowią wytyczne dobrej praktyki. W sprawozdaniu rocznym FRA na 2011 r. określono środki mające na celu zaradzenie powyższemu problemowi w szeregu państw członkowskich: w Bułgarii (ustanowienie „adwokatów zastępczych”), na Cyprze (skargi dotyczące czasu trwania postępowania na wszystkich szczeblach), na Łotwie (zezwolono sądom na wydawanie łagodniejszych wyroków w przypadku, w którym postępowanie nie zostało zakończone w uzasadnionym czasie) i w Niemczech (projekt ustawy przewidujący odszkodowanie za szkody materialne i niematerialne wynikające z opóźnień). Ponadto w sprawozdaniu tym wyszczególniono różne przykłady środków przyjętych w państwach członkowskich w celu zwiększenia niezawisłości wymiaru sprawiedliwości.

PUBLIKACJA FRA

Access to effective remedies: The asylum-seeker perspective (Dostęp do skutecznych środków zaradczych: punkt widzenia osoby ubiegającej się o azyl), wrzesień 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_asylum-seekers_en.htm

Najważniejsze kwestie dotyczące krajowych instytucji praw człowieka i organów ds. równości

Krajowe instytucje praw człowieka łącznie z krajowymi organami ds. równości dysponują znaczącym potencjałem w zakresie ułatwiania lub zapewniania dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Krajowe instytucje praw człowieka, które w pełni spełniają zasady paryskie (tj. instytucje posiadające „status A”) mają większe możliwości, aby pełnić taką rolę. Zasady paryskie (przyjęte przez zgromadzenie ogólne ONZ) zapewniają autorytatywne wytyczne dotyczące niezależnych i efektywnych instytucji, których zadaniem jest ochrona i promocja praw człowieka na poziomie krajowym.

W 2010 r., uwzględniając szkocką instytucję, która otrzymała status A, łączna liczba instytucji o takim statusie w UE wzrosła do 12 podmiotów w 10 różnych państwach członkowskich (trzy w Zjednoczonym Królestwie). W 2010 r. w czterech z państw nieposiadających akredytowanych instytucji (na Cyprze, w Finlandii, we Włoszech i w Szwecji) podjęto decydujące kroki w celu ustanowienia krajowych instytucji praw człowieka, które mogą otrzymać status A.

Tabela 2: Akredytowane krajowe instytucje w państwach członkowskich

Status	Państwo członkowskie UE
A	Dania, Francja, Grecja, Hiszpania, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Polska, Portugalia, Zjednoczone Królestwo*, Chorwacja
B	Austria, Belgia, Holandia , Słowacja, Słowenia
C	Rumunia
Instytucje bez akredytacji	Bułgaria, Cypr , Czechy, Estonia, Finlandia , Łotwa, Malta, Węgry, Włochy i Szwecja

Uwagi: * Komisja ds. Równości i Praw Człowieka dzieli miejsce Wielkiej Brytanii przy Międzynarodowym Komitecie Koordynacyjnym Krajowych Instytucji Praw Człowieka wspólnie z Komisją Praw Człowieka Irlandii Północnej i Szkocką Komisją Praw Człowieka. Pogrubioną czcionką oznaczono państwa, w przypadku których zmiany mają nastąpić w niedługim terminie.

Źródło: Międzynarodowy Komitet Koordynacyjny Krajowych Instytucji Praw Człowieka.

PUBLIKACJA FRA

National Human Rights Institutions in the EU Member States (Krajowe instytucje ochrony praw człowieka w państwach członkowskich UE), maj 2010 r.

Patrz: http://fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_per_year/2010/pub_national_hr_inst_en.htm

Ochrona ofiar

Sytuacja dotycząca działań podejmowanych w obszarze norm dotyczących praw ofiar na poziomie europejskim

Pod koniec 2010 r. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej omówiły zaproponowany przez Komisję Europejską tekst dyrektywy w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu. W dyrektywie tej określa się trzy obszary działań wymierzonych przeciwko handlowi ludźmi, tj. zapobieganie, ochrona i ściganie przestępstw. Dyrektywa ma również na celu zwiększenie liczby elementów pomocy i wsparcia na rzecz ofiar, w szczególności w odniesieniu do włączenia trzech określonych artykułów dotyczących dzieci. Trwają również rozmowy na temat projektu europejskiego nakazu ochrony sporządzonego z inicjatywy 12 państw członkowskich (JAI(2010) 2). Projekt ten koncentruje się na przemoc interpersonalnej oraz ma na celu zapewnienie ofiarom ochrony przy przekraczaniu granic z UE. W grudniu 2010 r. projekt przeszedł pierwsze czytanie w Parlamencie Europejskim. W roku 2010 prowadzono także rozmowy w celu określenia możliwych rozwiązań w zakresie zmian lub zastąpienia istniejących przepisów UE, aby lepiej odpowiedzieć na potrzeby ofiar, ujęte obecnie w decyzji ramowej w sprawie pozycji ofiar w postępowaniu karnym (2001/220/JHA) oraz w dyrektywie odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw (2004/80/EC). W obszarze norm Rady Europy, w 2010 r. szereg państw członkowskich UE ratyfikował Konwencję Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi z 2005 r., w tym Irlandia, Holandia, Szwecja

Najważniejsze działania w obszarze praw ofiar:

- inicjatywy mające na celu zwiększenie ochrony prawnej ofiar na poziomie UE takie jak dyrektywa w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu (COM(2010) 95 wersja ostateczna), przedstawiony europejski nakaz ochrony (JAI(2010) 2) oraz dyskusje na temat nowych dyrektyw w sprawie ochrony ofiar;
- wzmocnienie norm w zakresie ochrony ofiar, np. poprzez przyjęcie wytycznych Komitetu Ministrów Rady Europy dotyczących wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom oraz ratyfikowanie przez szereg państw członkowskich Konwencji w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi;
- działania podejmowane na poziomie krajowym w celu poprawienia statusu ofiar, obejmujące zapewnienie im dostępu do odszkodowań i informacji na temat praw w kontekście postępowania sądowego;
- starania Rady i Komisji w obszarze zwalczania przemocy wobec kobiet;
- środki mające na celu poprawę procesu gromadzenia danych na temat ofiar zarówno na poziomie UE, jak i na poziomie krajowym.

i Włochy. Komitet Ministrów Rady Europy przyjął również wytyczne dotyczące wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dzieciom, których celem jest ochrona praw dzieci w kontekście postępowań prawnych.

Sytuacja dotycząca informowania ofiar oraz przyznawania im odszkodowań na poziomie krajowym

W sprawozdaniu rocznym FRA na rok 2011 określono szereg działań na poziomie krajowym, w tym ustanowienie krajowej sieci pomocy ofiarom (Polska), ustanowienie prostszych i bardziej przejrzystych procedur w zakresie przyznawania odszkodowań na rzecz ofiar (Niemcy), wprowadzenie obowiązku, zgodnie z którym przestępca wpłaca środki do funduszu na rzecz ofiar przestępstw (Finlandia) oraz zapewnienie możliwości składania wniosków o odszkodowanie on-line (Szwecja). W Irlandii przyjęto oficjalnie kartę praw ofiar oraz przewodnik dotyczący systemu wymiaru sprawiedliwości. Istotne znaczenie ma również w tym przypadku wykorzystanie Internetu: Szwecja opublikowała w języku angielskim wprowadzenie on-line o charakterze dydaktycznym dotyczące sądów kompetentnych w obszarze praw ofiar przestępstw.

Przegląd działań w perspektywie krótkoterminowej

W rocznym sprawozdaniu Agencji na 2011 r. „Prawa podstawowe: wyzwania i osiągnięcia w 2010 r.” określono wielorakie wyzwania do podjęcia w najbliższym czasie w szeregu obszarów. W sprawozdaniu ujęto następujące obszary.

W **obszarze polityki azylowej** do 2012 r. ma zostać ukończony wspólny europejski system azylowy. W nadchodzącym roku konieczne będzie zatem dokonanie znacznych postępów. W odniesieniu do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *M.S.S* państwa członkowskie, które nie zawiesiły jeszcze na czas nieokreślony przenoszenia do Grecji osób ubiegających się o azyl w zastosowaniu rozporządzenia Dublin II, prawdopodobnie dokonają takiego zawieszenia w 2011 r. Nie wiadomo, czy w tym obszarze zostaną podjęte dodatkowe inicjatywy oparte na solidarności i odpowiedzialności zbiorowej. Wyzwania dotyczące praw podstawowych w kontekście powrotów powinny nabrać bardziej konkretnego charakteru w miarę jak państwa członkowskie będą kontynuowały transpozycję i wdrażanie dyrektywy w sprawie powrotów.

Jeżeli chodzi o **kontrolę graniczną**, ocena pierwszego rozmieszczenia zespołów szybkiej interwencji na granicy (Rabit) w Grecji dostarczy użytecznych wniosków w odniesieniu do kolejnych operacji tego typu. Ścisła współpraca między Fronteksem, FRA i Europejskim Urzędem Wsparcia w dziedzinie Azylu, a także nadanie większego znaczenia prawom podstawowym w mandacie Fronteksu stwarza możliwość włączenia praw podstawowych, jako integralnej części, do zarządzania granicami.

W obszarze **ochrony danych** skutki stosowania nowych rozwiązań technologicznych prawdopodobnie nadal będą stanowiły pozycję planu działań na najbliższy okres oraz jedną z kwestii w toczącej się szeroko zakrojonej debacie na temat modernizacji ram UE dotyczących ochrony danych, w odniesieniu do urzędów do prześwietlania osób, Imiennego Rejestru Pasażerów, baz danych i innych zagadnień. W kontekście postanowień traktatu lizbońskiego w najbliższym czasie dwie kwestie będą miały centralne znaczenie: zgodność z normami w zakresie praw podstawowych (np. w odniesieniu do zatrzymywania danych) oraz rozszerzenie zakresu obecnych ram ochrony danych na sprawy leżące w gestii wymiarów sprawiedliwości.

Jeżeli chodzi o **prawa dziecka**, sytuacja dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji stanowi dla UE jedno z głównych wyzwań. Wyzwanie to dotyczy dzieci zaginionych, dzieci niepełnosprawnych, dzieci romskich, dzieci odseparowanych od rodziców w kontekście migracji lub ubiegania się o azyl oraz dzieci będących ofiarami handlu ukierunkowanego na niegodziwe traktowanie w celach seksualnych i wyzysk w pracy. Głównym założeniem środków UE mających zwiększyć poziom ochrony takich dzieci musi być najlepsze zabezpieczenie ich interesów – które należy określić po wysłuchaniu uwag i opinii dzieci, z uwzględnieniem ich dobrostanu psychicznego i fizycznego – w tym interesów prawnych, społecznych i ekonomicznych. Agenda Komisji na rzecz praw dziecka obejmuje ambitny plan działań w tym zakresie.

W obszarze **polityki równościowej**, państwa członkowskie będą miały w nadchodzących latach nową możliwość podniesienia poziomu ochrony przed dyskryminacją ze względu na religię lub przekonania, orientację seksualną, niepełnosprawność i wiek, poza obszarem zatrudnienia i pracy. Środki takie, jak na przykład ratyfikacja Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, zalecenie Rady Europy w zakresie środków zwalczania dyskryminacji opartej na orientacji seksualnej lub tożsamości płciowej lub pięcioletnia strategia UE na rzecz promowania równouprawnienia płci, stanowią wytyczne w tym zakresie. Ponadto występujące przypadki dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie nie znalazły dotąd szerszego odzwierciedlenia w ramach prawnych UE i państw członkowskich lub w podejściu sądów i organów ds. równości. Rosnące zrozumienie i świadomość tego rodzaju dyskryminacji i jej ujęcie w procesie prawnym stanowi wyzwanie w ciągu najbliższych lat.

W przypadku **rasizmu i etnicznej dyskryminacji** skuteczne wykorzystanie przez niektóre państwa członkowskie badania dyskryminacyjnego, jako środka umożliwiającego monitorowanie rozpowszechnienia dyskryminacji oraz wykazanie praktyk dyskryminacyjnych w obszarze zatrudnienia i mieszkalnictwa, pokazało wartość tej metody. W związku z pozytywnymi wynikami oczekuje się, że powyższe badanie stanie się bardziej powszechne w UE. Co więcej, gromadzenie danych z podziałem na pochodzenie rasowe lub etniczne, zgodnie z zaleceniami Europejskiej Komisji Przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji oraz Komitetu ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej, pozostaje ciągle otwartym wyzwaniem dla wielu państw członkowskich. Również w obszarze prawa karnego, z uwagi na fakt, że przestępstwa na tle rasowym nadal stanowią problem w przeważającej części UE, wiele państw członkowskich musi jeszcze podjąć działania mające na celu zwalczanie takich przestępstw, zgodnie z decyzją ramową i Konwencją Rady Europy o cyberprzestępczości.

Jeżeli chodzi o **udział obywateli** w demokratycznym funkcjonowaniu UE, głównym osiągnięciem było przyjęcie rozporządzenia w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej. W następstwie przyjęcia powyższych przepisów państwa członkowskie UE muszą zorganizować struktury i ustanowić procedury na poziomie krajowym, aby ułatwić zgromadzenie miliona podpisów w celu uruchomienia inicjatywy obywatelskiej. Inicjatywa obywatelska powinna pomóc w zbliżeniu obywateli UE do ważnych zagadnień z zakresu integracji europejskiej.

W obszarze **dostępu do wymiaru sprawiedliwości** trwające reformy systemów sądowych pozostają niezbędnym działaniem w państwach członkowskich, w szczególności w odniesieniu do zbyt długiego czasu trwania postępowań. Powyższą kwestię należy odnieść do reform przeprowadzanych na poziomie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w celu zaradzenia nadmiernej liczbie zaległych spraw, obejmujących wprowadzenie procedur „pilotażowych” dotyczących powtarzających się naruszeń. Ograniczenie obciążenia Trybunału będzie możliwe tylko poprzez zagwarantowanie odpowiednich systemów sądowych na poziomie krajowym. Jednocześnie ulepszenie innych krajowych struktur, zwłaszcza organów ds. równości i krajowych instytucji praw

człowieka, może pomóc rozwiązać problemy systemowe na poziomie krajowym. Na obecnym etapie nie można jeszcze stwierdzić, czy państwa członkowskie będą kontynuowały działania ukierunkowane na ugruntowanie krajowych instytucji praw człowieka, mając na uwadze stosowane powszechnie środki oszczędnościowe.

Ponadto w obszarze **praw ofiar** planowane są obiecujące działania na poziomie unijnym i krajowym. Inicjatywy na rzecz praw podejrzanych lub oskarżonych (w szczególności „harmonogram działań”) zostaną wzmocnione poprzez równoległe działania w obszarze praw ofiar, aby zapewnić jaśniejsze oraz obszerniejsze przepisy dotyczących praw osób podejrzanych i oskarżonych, a także praw ofiar i świadków. Wyniki europejskiego badania w zakresie bezpieczeństwa, które zostanie przeprowadzone w najbliższym czasie, oraz badania FRA w zakresie przemocy wobec kobiet, obejmującego przemoc w dzieciństwie oraz schematy zgłaszania przestępstw rozpowszechnione wśród ofiar, dostarczą informacji na temat korzystania przez ofiary ze swoich praw w praktyce.

Tabela 3: Przegląd udziału państw członkowskich UE i Chorwacji w procedurach monitorowania ONZ i Rady Europy (sprawozdanie w sprawie monitorowania jest dostępne po kliknięciu strzałki)

	CERD	KPC	CESCR	CEDAW	CAT	CRC	CRC-OP-SC	UPR	ECPT	ECRML	FCNM	ECRI	Ogółem
Austria					✓				✓			✓	3
Belgia		✓				✓	✓		✓				4
Bułgaria								✓	✓		✓		3
Cypr											✓		1
Czechy				✓					✓				2
Dania	✓									✓			2
Estonia	✓	✓					✓						3
Finlandia											✓		1
Francja	✓				✓							✓	3
Niemcy											✓		1
Grecja													0
Węgry		✓							✓		✓		3
Irlandia													0
Włochy								✓	✓		✓		3
Łotwa													0
Litwa													0
Luksemburg									✓	✓			2
Malta				✓									1
Holandia	✓		✓	✓									3
Polska		✓										✓	2
Portugalia													0
Rumunia	✓								✓				2
Słowacja	✓								✓				2
Słowenia	✓							✓					2
Hiszpania						✓		✓					2
Szwecja								✓					1
Wielka Brytania												✓	1
Chorwacja*								✓		✓	✓		3
Ogółem	7	4	1	3	2	2	2	6	9	3	8	4	51

Uwagi: * Według art. 28 Rozporządzenia ustanawiającego FRA (EC) Nr 168/2007, Chorwacja, jako kraj kandydujący do UE, może uczestniczyć w działaniach Agencji.

✓ = Raport monitorujący przyjęty w 2010

CERD	Komitet ds. Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej
KPC	Komitet Praw Człowieka (organ monitorowania MPPOiP)
CESCR	Komitet Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych
CEDAW	Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet
CAT	Komitet przeciwko Torturom
CRC	Komitet Praw Dziecka
CRC-OP-SC	Komitet Praw Dziecka (Monitoring Protokołu Fakultatywnego w sprawie Sprzedaży Dzieci)
UPR	Powszechny Okresowy Przegląd Praw Człowieka
ECPT	Europejska Konwencja o Zapobieganiu Torturom
ECRML	Sprawozdania Oceniające Komitetu Ekspertów
FCNM	Opinie Komitetu Doradczego
ECRI	Europejska Komisja przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji

Agencja praw Podstawowych Unii Europejskiej

Prawa podstawowe: kluczowe wydarzenia prawne i polityczne w 2010 r

2011— 29 str. — 21× 29,7 cm

ISBN 978-92-9192-691-6

doi:10.2811/23238

Wiele innych informacji na temat Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej jest dostępnych w Internecie. Można do nich dotrzeć poprzez stronę internetową FRA fra.europa.eu.

jak otrzymać publikacje Ue

Publikacje bezpłatne:

- w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>)
- w przedstawicielstwach i delegaturach Unii Europejskiej (ich dane kontaktowe można uzyskać pod adresem <http://ec.europa.eu> lub wysyłając faks pod numer +352 2929-42758).

o dpłatne publikacje:

- w EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Płatne subskrypcje (np. coroczna seria dziennik Urzędowy Unii europejskiej, zbiory orzeczeń t rybunału sprawiedliwości Unii europejskiej):

- u dystrybutorów Urzędu Publikacji Unii Europejskiej (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

2010 był pierwszym rokiem, w którym Unia Europejska zaczęła działać na podstawie prawnie wiążącego spisu praw Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Tegoroczne podsumowanie raportu Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej zwraca uwagę na wybrane kluczowe wydarzenia polityczne i prawne w Unii Europejskiej i jej państwach członkowskich, usiłujących jak najlepiej wprowadzać w życie swoje zobowiązania dotyczące praw podstawowych. Postęp zaobserwowany w 2010 obejmuje między innymi wzmocnienie kontroli projektów aktów prawnych w Unii Europejskiej pod względem zgodności z prawami podstawowymi oraz przyjęcie rozporządzenia w sprawie inicjatywy obywatelskiej- ważnego nowego narzędzia Unii Europejskiej związanego z demokracją pryncypalną. Działania niektórych państw członkowskich dotyczące wzmocnienia lub stworzenia narodowych instytucji zajmujących się prawami człowieka oraz ratyfikacja przez Unię Europejską Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych dopełniają ten obraz.

Jest jeszcze jednak za wcześnie na samozadowolenie. Unia Europejska nadal stawia czoła różnym problemom dotyczącym praw podstawowych, takim jak stale utrzymująca się skrajna bieda, społeczne wykluczenie wśród społeczności romskich czy pogarszające się warunki osób starających się o azyl w niektórych państwach członkowskich. W 2010 roku Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał ponad 600 wyroków w sprawach dotyczących łamania praw człowieka, z orzeczeniami przeciwko każdemu z 27 państw członkowskich Unii Europejskiej.

To podsumowanie zwraca uwagę na kluczowe wybrane kwestie z zakresu praw podstawowych, poruszając następujące tematy: azyl, imigracja i integracja; kontrola graniczna i polityka wizowa; społeczeństwo informatyczne i ochrona danych; prawa dziecka i ochrona dzieci; równość i niedyskryminacja; rasizm i dyskryminacja ze względu na pochodzenie etniczne; uczestnictwo obywateli Unii Europejskiej w procesach demokratycznych na poziomie unijnym; dostęp do efektywnego i niezależnego wymiaru sprawiedliwości; oraz ochrona ofiar.

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej

Schwarzenbergplatz 11 - 1040 Wiedeń - Austria
Tel.: +43 (1) 580 30-60 - Fax: +43 (1) 580 30-693
fra.europa.eu - info@fra.europa.eu
facebook.com/fundamentalrights
twitter.com/EURightsAgency

ISBN 978-92-9192-691-6

9 789291 926916